

Politik Bilim

Sanayi stratejisi tartışmaları...

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

Sanayi için ulusal bir strateji ihtiyacı, nihayet 2007'nin sonlarına doğru iş çevrelerimizce de dile getirilip tartışılmasına başlanan bir konu oldu. TÜSİAD-Koç Üniversitesi Ekonomik Araştırma Forumu'nun, 25 Aralık 2007'de düzenlediği **“Uluslararası Uygulamalar Işığında Türkiye için Sanayi Stratejisi Arayışları”** başlıklı konferansta söylenenler; özellikle de, Harvard Üniversitesi'nden, Uluslararası Ekonomi Politikası Profesörü Sayın Dani Rodrik'in söyledikleri, bu tartışmalar bağlamında epeyce yankı buldu. Ben de bugün, Prof. Rodrik'in sunuşunun gazetelere nispeten az yansıyan bir bölümünü dikkatlerinize sunmak istiyorum.

Prof. Rodrik *“Neden bir sanayi politikası?”* sorusuna yanıt ararken bu tür politikaları gereksiz gören klâsik neo-liberal düşünce tarzını şöyle özetlemektedir:

- *Sanayileşme için gerekli olan sâdece piyasa mekanizmalarının iyi çalışmasıdır.*
- *Piyasa mekanizmalarının iyi çalışması, hem piyasaların serbest işleminin önündeki engellerin kalkmasını, hem de piyasayı destekleyen kurumların iyileştirilmesini gerektirir.*
- *Bunun dışında, özellikle sanayi sektörüne öncelik veren destek ve teşvik politikalarına ihtiyaç yoktur.*
- *Zâten devlet müdahalesi, pratikte yolsuzluk ve istismara yol açtığı için, çözmeye çalıştığı sorunlardan daha büyüklerini yaratacaktır.*

“Ancak”, diyor, Rodrik, “yakın geçmişteki tecrübeler neo-liberal anlayışla çelişmektedir:

- *Genel anlamda piyasayı destekleyen kurumların iyi çalışması ile sanayi sektörünün performansı arasındaki ilişki çok zayıftır.*
- *Hızlı büyüme ve sanayileşmeyi gerçekleştirebilmiş neredeyse her ülke bir çeşit sanayi politikası uygulamıştır.*
- *Neo-liberal anlayışı uygulamaya koyan ülkeler geçmişteki performanslarına oranla başarısız kalmıştır.*
- *Piyasa sistemi, iyi çalıştığı ortamlarda dahi **yapısal dönüşümü** yeteri kadar özendirmez.”*

Rodrik'e göre, Türkiye'de *“verimliliği ve istihdamı artırmak için **yapısal dönüşüm** şarttır.”* Bu da ancak sanayi politikasıyla sağlanabilir. Onun için, *“Artık tartışılması gereken soru, ‘bir sanayi politikası olsun mu olmasın mı’ değil, ‘nasıl bir sanayi politikası olsun’dur.”* Tabii, ‘sanayi politikası’ denilince ‘kamunun müdahalesi’ işin içine girmekte ve bu noktada Prof. Rodrik, ‘kamu yönetiminin etkinliği’, ‘düzenlemelerdeki [regülasyonlardaki] yeterlilik’, ‘yasal düzen’, ‘yolsuzlukların önlenmesi’ ve ‘siyasî istikrar’ gibi kıstaslar açısından OECD ortalamaları ile Türkiye arasında bir karşılaştırma yapıldığında, Türkiye'de kamunun durumunun hiç de iç açıcı olmadığı ve *“genel anlamda kurumların etkinliğinin düşük”* olduğu gerçeğini de açık kâplilikle dile getirmektedir. *“Ancak”, Rodrik'e göre, “sanayinin önündeki en önemli kısıtın bu olduğu şüphelidir.”* Çünkü, Çin ve Hindistan'ın durumu da Türkiye'den pek farklı değildir; hâttâ bazı kıstaslar açısından Türkiye daha iyi durumdadır. Ama onlar belli bir sanayi politikasını uygulayabilmekte ve başarılı da olmaktadır.

Eğer Türkiye'de, *“kamu doğru tercihleri yapmak için yeterli bilgiye sahip değildir”* ve *“kamu bu politikaları rant ve yolsuzluklara yol vermeden uygulayamaz”* deniyor ve bunlar, *“sanayi politikalarının önündeki iki önemli engel”* olarak görülüyorsa, buna Prof. Rodrik'in yanıtı şudur: *“Aslında bu engeller kamunun el attığı her alanda (eğitim, sağlık, altyapı, vb.) vardır. Bu engeller karşısında alınması gereken tutum, sanayi politikalarını göz ardı etmek değil; uygulandıkları kurumsal ortamı iyi kurmaktır.”*

Prof. Rodrik'in işaret ettiği hususlar, sanıyorum ek bir yorumu gerektirmeyecek kadar açıktır. Burada kendimize sormamız gereken soru, iř çevrelerimizin ve destekledikleri siyasî iktidarların ulusal bir sanayi politikasına bunca yıldır niçin uzak durduklarıdır.

Gelecek hafta, Prof. Rodrik'in "**yapısal dönüşüm**"le ilgili yaklaşımı üzerinde duracağım.

CBTD. 18 Ocak 2008